

Viemäriiikelaitoksen yhtiöittäminen

Kh 11.09.2023 § 162

Valmistelija

Hallintojohtaja Saara Mehtälä, puh. 040 150 5202

Kunnanhallitus on 14.08.2023 § 138 päättänyt käynnistää kunnanvaltuuston esittämän selvitystyön Viemäriiikelaitoksen toiminnasta, toimintamuodosta ja talouden tasapainottamisesta. Selvitystyössä kuullaan tarvittavia tahoja. Osana selvitystyötä on arvioitu toiminnan muuttamista yhtiömuotoon sekä mahdollisen yhtiöittämisen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja sekä niiden vaikutuksia yhtiön ja omistajan näkökulmasta hankkimalla asiaa koskeva selvitys BDO:lta. Selvitystyö jatkuu edelleen Viemäriiikelaitoksen toiminnan osalta.

BDO:n selvitys esityslistan oheismateriaalina.

Valmistelijan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää jatkotoimenpiteistä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Hillukkala Jukka

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää jatkotoimenpiteistä.

Päätös

Kunnanhallitus päättää tilata seuraavat lisäselvitykset Viemäriiikelaitoksen toiminnasta:

1. Tarkempi talousselvitys BDO:lta
2. Jäteveden puhdistamon kapasiteettitarkastelu sekä kuntoarvio Rambollilta
3. Viemäriiikelaitoksen toiminnan arviointi kunnan ympäristöviranomaiselta.

Kh 12.10.2023 § 206

Valmistelija

Hallintojohtaja Saara Mehtälä, puh. 040 150 5202

Toholammin kunnan alueella asiakkaiden viemäri-vesien poisjohtamisesta ja käsittelystä huolehtii viemäriiikelaitos. Viemäriiikelaitos on ollut taloudellisissa vaikeuksissa ja kunta on joutunut useana vuotena pääomittamaan liikelaitosta. Kunta on selvittänyt ja tarkastellut viemäriiikelaitoksen taloutta ja sitä koskevia määräyksiä sekä arvioinut toiminnan muuttamista yhtiömuotoon sekä mahdollisen yhtiöittämisen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja sekä niiden vaikutuksia yhtiön ja omistajan näkökulmasta.

14.8.2023 § 138 kunnanhallitus on päättänyt käynnistää kunnanvaltuuston esittämän selvitystyön Viemäriiikelaitoksen toiminnasta, toimintamuodosta ja talouden tasapainottamisesta. 11.9.2023 § 162 kunnanhallitus päätti tilata lisäselvityksiä eri asiantuntijoilta. Jäteveden puhdistamon kapasiteettitarkastelu sekä kuntoarvio ja ympäristöviranomaisen arviointi Viemäriiikelaitoksen toiminnasta on pykälän oheismateriaalina. Myös BDO:n raportti Viemäriiikelaitoksen toiminnasta ja taloudesta on oheismateriaalina.

Toiminnan yhtiöittäminen korostaisi vesihuoltolain mukaista velvoitetta maksujen kohtuullisuudesta ja itsenäistä taloudenhoitoa. Toiminnan yhtiöittäminen ei sinällään ratkaise taloudellisia ongelmia, vaan tällöinkin on tarpeen kasvattaa toiminnan tuottoja hinnan korotuksilla tai pyrkiä merkittäviin kustannussäästöihin. Yhtiöittäminen lisää olettavasti jonkin verran hallinnollisia kuluja eikä se poista sinällään rahoitusvajeita, hintojen korotuspaineita ja kustannussäästöjen tarpeellisuutta. Toisaalta yhtiöittäminen mahdollistaisi toteuttaa kustannussäästöt joustavammin.

Yhtiöittäminen vahvistaa toiminnan taloudellista itsenäisyyttä. Yhtiöllä on hallitus, joka päättää yhtiön toiminnasta. Kunta antaa yhtiölle (hallitukselle) omistajaohjausta. Yhtiö päättää talouden ohjauksesta, kun taas liikelaitosta sitoo valtuuston nähden toimintatulojen ja toimintamenojen erotuksena syntyvä toimintakate.

Yhtiön suunniteltu toimiala olisi jätevesien käsittely ja muu jätevesihuolto, vedenpuhdistamojen ja verkostojen omistaminen sekä näihin liittyvä liiketoiminta. Tulevaisuudessa olisi tarkoitus selvittää mahdollisuuksia siirtyä ylläpitoon ja huoltoon liittyvissä tehtävissä ostopalveluihin ja yhteistyöhön Toholammin Vesihuolto Oy:n kanssa, joka huolehtii kunnan vesihuollosta.

Olenneiset huomiot tehdystä selvityksestä ovat seuraavat:

- Viemäriliikelain hinnoittelu ei täytä kaikilta osin vesihuoltolain määräyksiä, koska liikelaitos ei kykene lyhentämään lyhytaikaisia velkojaan kunnalle ja sen rahavarat eivät riitä toiminnan rahoittamiseen ennustejaksolla 2023-2027.
- Viemäriliikelain tulisi korottaa maksujaan (tai alentaa menojaan) siten, että se kykenisi suoriutumaan käyttötalouden menoista, investoinneista sekä lyhentämään velkaansa kunnalle tai suorittamaan ainakin velalle korkoa.
- Koska laitos toteuttaa vain viemärihuoltoon liittyvää toimintaa ja muutoinkin toiminnan laajuus on vähäistä, on syytä selvittää mahdollisuuksia siirtyä ylläpitoon ja huoltoon liittyvissä tehtävissä ostopalveluihin ja yhteistyöhön Toholammin Vesihuolto Oy:n kanssa.
- Toiminnan yhtiöittäminen korostaisi vesihuoltolain mukaista velvoitetta maksujen kohtuullisuudesta ja itsenäistä taloudenhoitoa. Toiminnan yhtiöittäminen ei sinällään ratkaise taloudellisia ongelmia, vaan tällöinkin on tarpeen kasvattaa toiminnan tuottoja hinnan korotuksilla tai pyrkiä merkittäviin kustannussäästöihin. Yhtiöittäminen lisää olettavasti jonkin verran hallinnollisia kuluja eikä se poista sinällään rahoitusvajeita, hintojen korotuspaineita ja kustannussäästöjen tarpeellisuutta.
- Yhtiöittäminen voidaan toteuttaa joko luovuttamalla laitoksen omaisuus yhtiölle kaupalla tai toteuttamalla siirto pääomasijoituksena tai näiden yhdistelmänä. Toteutustavalla on olennainen merkitys yhtiön talouteen, koska kaupalla toteuttava luovutus edellyttää yhtiöltä korkojen maksua ja lainojen lyhennystä.

Kunta omistaisi perustettavan yhtiön kokonaan (100 %).

Yhtiön perustamissopimusluonnos ja yhtiöjärjestysluonnos ovat liitteinä 1 ja 2.

Perustettavan yhtiön hallituksen jäsenmääräksi esitetään kolme jäsentä. Hallitukselle valitaan puheenjohtaja.

Selvityksissä on arvioitu, että yhtiön tarvitseman käyttöpääoman kokonaismäärä on 100 000 euroa. Tämä rahoitetaan kunnan toteuttamalla käyttöpääomalla.

Yhtiöittäminen on suunniteltu toteutettavaksi liiketoimintakaupalla, jossa kunta myy harjoittamansa viemärlaitosliiketoiminnan yhtiölle. Liiketoimintakauppa sisältää henkilöstön siirtymisen liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen vanhoina työntekijöinä perustettavan yhtiön palvelukseen. Henkilöstönsiirtosopimusluonnos on kauppakirjaluonnoksen liitteenä, jota täsmennetään ja muotoillaan yhteistyössä siirtyvän henkilöstön ja heidän edustajien kanssa. Samoin liiketoimintaan liittyvä irtain omaisuus, sopimukset ja mahdolliset immateriaalioikeudet siirtyvät liiketoimintakaupassa yhtiölle.

Liiketoimintakauppakirjan luonnos liitteenä on liitteenä 4. Yhtiö on tarkoitus perustaa vuoden 2023 aikana, varsinainen liiketoiminta luovutetaan yhtiön harjoitettavaksi 31.12.2023 kello 24.00 alkaen, joka on liiketoiminnan luovutusajankohta.

Liiketoiminnan kauppahinta on luovutettavan viemäriiikelayritystoiminnan velan arvo 3 204 790,14 euroa. Kauppahinta määräytyy liiketoiminnan nykyarvon 3 357 980,00 euroa ja siirtyvien liittymismaksuvelkojen 153 189,86 euroa erotuksesta. Viemäriiikelayritystoiminnan nykyarvo muodostuu liikeomaisuuteen kuuluville aineellisille hyödykkeille kaupaa varten määritellystä teknisestä nykyarvosta (3.342.980,00 e) ja liiketoimintaan kuuluvan sijoitusomaisuuden arvosta (15.000,00 e).

Kauppahinta jää osin yhtiölle velaksi kunnalle. Kauppahinnasta muodostuvasta velasta on laadittu velkakirjaluonnos ja velan vakuudeksi muodostettava panttaussopimusluonnos (yrityskiinnitys). Velkakirja- ja panttaussopimusluonnokset ovat liitteinä 5 ja 6. Suunnitelmien mukaisesti yhtiö luovuttaa kunnan antaman lainan vakuudeksi yrityskiinnityksen.

Osa kauppahinnasta sijoitetaan yhtiöön osakkeenomistajan tekemällä sijoituksella yhtiön sijoitetun vapaan pääoman rahastoon (SVOP-sijoitus). SVOP-sijoitusta koskeva sopimusluonnos on liitteenä 3.

Perustettavan yhtiön arvoitu tase viemäriiikelayrityksen luovutuksen ja kunnan pääomasijoitusten jälkeen on esitetty liitteessä 8.

Viemäriiikelayrityksen omaisuuden luovutuksesta muodostuu kunnalle noin 1 130 000 euron kirjanpidollinen myyntivoitto.

Pykälän liitteenä Viemäriiikelayrityksen yhtiöittämisen asiakirjat sekä yhteistoimintaneuvotteluita koskeva yhteistoimintaelimen pöytäkirja.

Valmistelijan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää merkitä yhteistoimintaneuvotteluita koskevan yhteistoimintaelimen pöytäkirjan tietoon saatetuksi. Kunnanhallitus päättää nimetä Toholammin Viemäri Oy:n hallitukseen kolme jäsentä. Puheenjohtaja valitaan myöhemmin.

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että

1. se päättää perustaa Toholammin Viemäri Oy- nimisen yhtiön liitteenä 1 olevan perustamissopimusluonnoksen ja liitteenä 2 olevan yhtiöjärjestysluonnoksen mukaisesti;
2. se hyväksyy kunnan SVOP-sijoituksen yhtiöön liitteen 3 luonnoksen mukaisesti;
3. se päättää myydä kunnan viemäriiikelaitoksen liiketoiminnan ja siihen liittyvän irtaimen omaisuuden perustettavalle yhtiölle liitteenä 4 olevan kauppakirjaluonnoksen ja sen liitteiden ja ehtojen mukaisesti siten, että liikkeenluovutuksen ajankohta on 1.1.2024;
4. se hyväksyy liikelaitoksessa työskentelevän henkilöstön siirtymisen yhtiön palvelukseen noudattaen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä säädettyä liikkeenluovutusmenettelyä ja entisiä palvelussuhteen ehtoja liitteenä 7 olevan henkilöstön siirtosopimusluonnoksen mukaisesti;
5. se myöntää yhtiölle liiketoimintakaupan kauppahintaan ja käyttöpääomaan liittyvän lainan liitteen 5 luonnoksen mukaisesti ja hyväksyy liitteenä 6 olevan panttaussopimusluonnoksen;
6. se valtuuttaa kunnanhallituksen taikka kunnanjohtajan hyväksymään viemäriiikelaitoksen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämiseen, yhtiön perustamiseen, liiketoimintakauppaan ja pääomittamiseen liittyvät lopulliset asiakirjat sekä muut toimenpiteet.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Hillukkala Jukka

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää merkitä yhteistoimintaneuvotteluita koskevan yhteistoimintaelimen pöytäkirjan tietoon saatetuksi.

Kunnanhallitus päättää nimetä Toholammin Viemäri Oy:n hallitukseen kolme jäsentä. Puheenjohtaja valitaan myöhemmin.

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että

1. se päättää perustaa Toholammin Viemäri Oy- nimisen yhtiön liitteenä 1 olevan perustamissopimusluonnoksen ja liitteenä 2 olevan yhtiöjärjestysluonnoksen mukaisesti;
2. se hyväksyy kunnan SVOP-sijoituksen yhtiöön liitteen 3 luonnoksen mukaisesti;
3. se päättää myydä kunnan viemäriiikelaitoksen liiketoiminnan ja siihen liittyvän irtaimen omaisuuden perustettavalle yhtiölle liitteenä 4 olevan kauppakirjaluonnoksen ja sen liitteiden ja ehtojen mukaisesti siten, että liikkeenluovutuksen ajankohta on 1.1.2024;
4. se hyväksyy liikelaitoksessa työskentelevän henkilöstön siirtymisen yhtiön palvelukseen noudattaen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä säädettyä liikkeenluovutusmenettelyä ja entisiä palvelussuhteen ehtoja liitteenä 7 olevan henkilöstön siirtosopimusluonnoksen mukaisesti;
5. se myöntää yhtiölle liiketoimintakaupan kauppahintaan ja käyttöpääomaan liittyvän lainan liitteen 5 luonnoksen mukaisesti ja hyväksyy liitteenä 6 olevan panttaussopimusluonnoksen;
6. se valtuuttaa kunnanhallituksen taikka kunnanjohtajan hyväksymään viemäriiikelaitoksen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämiseen, yhtiön perustamiseen, liiketoimintakauppaan ja pääomittamiseen liittyvät lopulliset asiakirjat sekä muut toimenpiteet.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kunnanhallituksen jäsen Kaija Polso oli esteellisenä poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ajan klo 14.59- 15.12. Hallintolaki 28.1 § kohta 3 (intressijäävi).

Varasjäsen Anne Etelämäki osallistui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn ajan klo 15.06-15.12.

Virpi Ali-Haapala poistui kokouksessa tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 15.12.

Kv 23.10.2023 § 33
252/00.01.00.03/2023

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että

1. se päättää perustaa Toholammin Viemäri Oy- nimisen yhtiön liitteenä 1 olevan perustamissopimusluonnoksen ja liitteenä 2 olevan yhtiöjärjestysluonnoksen mukaisesti;
2. se hyväksyy kunnan SVOP-sijoituksen yhtiöön liitteen 3 luonnoksen mukaisesti;
3. se päättää myydä kunnan viemäriliikelaitoksen liiketoiminnan ja siihen liittyvän irtaimen omaisuuden perustettavalle yhtiölle liitteenä 4 olevan kauppakirjaluonnoksen ja sen liitteiden ja ehtojen mukaisesti siten, että liikkeenluovutuksen ajankohta on 1.1.2024;
4. se hyväksyy liikelaitoksessa työskentelevän henkilöstön siirtymisen yhtiön palvelukseen noudattaen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä säädettyä liikkeenluovutusmenettelyä ja entisiä palvelussuhteen ehtoja liitteenä 7 olevan henkilöstön siirtosopimusluonnoksen mukaisesti;
5. se myöntää yhtiölle liiketoimintakaupan kauppahintaan ja käyttöpääomaan liittyvän lainan liitteen 5 luonnoksen mukaisesti ja hyväksyy liitteenä 6 olevan panttaussopimusluonnoksen;
6. se valtuuttaa kunnanhallituksen taikka kunnanjohtajan hyväksymään viemäriliikelaitoksen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämiseen, yhtiön perustamiseen, liiketoimintakauppaan ja pääomittamiseen liittyvät lopulliset asiakirjat sekä muut toimenpiteet.

Hannu Kivelä saapui takaisin kokoukseen klo 15.58 tämän pykälän käsittelyn aikana.

Keskustelun aikana Kaija Polso esitti, että Viemäriliikelaitosta ei yhtiötetä. Anne Etelämäki kannatti Kaija Polson esitystä.

Jarno Saukko, Janne Isopahkala ja Virpi Ali-Haapala kannattivat kunnanhallituksen pohjaesitystä.

Mika Lintilä siirtyi Teamsiin tämän pykälän käsittelyn aikana klo 16.12.

Ilkka Piispanen esitti, että kunnanvaltuusto palauttaa asian uudelleen valmisteluun kunnanhallitukselle. Uudelleen valmistelussa selvitetään mitä maksaa liitteenkäsittelysopimuksesta irtautuminen sekä kiinteistö- että hallinnollisten kulujen määrä. Marja Hylkilä kannatti Ilkka Piispanen esitystä.

Asiantuntijana kuultiin Viemäriliikelaitoksen va. toimitusjohtaja Eero Polsoa klo 16.40-16.46.

Kokouksessa päätettiin pitää tauko klo 16.59-17.13.

Todettiin läsnäolijat tauon jälkeen. Kaikki olivat paikalla, kuten kokouksen alussa.

Päätös

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty esitys palauttaa asia valmisteluun ja sitä on kannatettu, täytyy ensin äänestää, palautetaanko asia valmisteluun vai jatketaanko asian käsittelyä. Puheenjohtaja esitti suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen siten, että ne, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Ilkka Piispanen esitystä, äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin JAA-ääniä 13. JAA äänestivät Virpi Ali-Haapala, Ulla-Riitta Harju, Juha Hirvinen, Liisa Hovila, Janne Isopahkala, Hannu Kivelä, Matti Korhonen, Mika Lintilä, Pasi Lintilä, Jukka Rimpioja, Jarno Saukko, Ville Suomala ja Niko Tervala.

EI-ääniä annettiin yhteensä 5. EI äänestivät Marja Hylkilä, Ilkka Piispanen, Kaija Polso, Raija Potila ja Anne Etelämäki.

Äänestystuloksen perusteella puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyä jatketaan.

Ilkka Piispanen ilmoitti jättävänsä erivän mielipiteen. Valtuusto on päättämässä asiaa puutteellisin tiedoin. Tämä on kunnallisvalituksen peruste. Valtuutettujen pitää saada kaikki oleellinen tieto etukäteen. Niin ei ole nyt tapahtunut.

Koska oli tehty kunnanhallituksen päätösesityksestä poikkeava kannatettu esitys, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen siten, että ne, jotka kannattavat kunnanhallituksen esitystä, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Kaika Polson esitystä, äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin JAA-ääniä 14. JAA äänestivät Virpi Ali-Haapala, Ulla-Riitta Harju, Juha Hirvinen, Liisa Hovila, Janne Isopahkala, Hannu Kivelä, Matti Korhonen, Mika Lintilä, Pasi Lintilä, Raija Potila, Jukka Rimpioja, Jarno Saukko, Ville Suomala ja Niko Tervala.

EI-ääniä annettiin yhteensä 4. EI äänestivät Marja Hylkilä, Ilkka Piispanen, Kaija Polso ja Anne Etelämäki.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnanhallituksen esityksen suoritettuna äänestyksen perusteella, jossa annettiin 14 JAA-ääntä.

Ilkka Piispanen ilmoitti jättävänsä erivän mielipiteen aikaisemmin esitetyn perustein.